

Tijdschrift voor geschiedenis van stad en provincie Utrecht • 83^e jaargang • december 2010 • losse verkoop €2,50

Oud Utrecht 6

hart voor historie en cultureel erfgoed in de provincie Utrecht

Henk Hofland: fotograaf Utrecht in de jaren 60

Rudolf Magnus: de farmacoloog en zijn instituut

Siegfried Stokman: ideoloog Katholieke Volkspartij

Met een expositie en de uitgave van een bureauagenda eert Het Utrechts Archief het werk van fotograaf L.H. Hofland (1909-1987), rond de jaren zestig chroniqueur van het Utrechtse dagelijkse leven. Een korte schets van leven en werk van een ‘mensenfotograaf’ die net zoveel aandacht had voor kleine lokale gebeurtenissen als voor het grote landelijke nieuws.

Victor Lansink

Vakspecialist beeldmateriaal bij Het Utrechts Archief

In 1973 kocht het toenmalige gemeentearchief van Utrecht het fotoarchief aan van de bekende Utrechtse persfotograaf L.H. Hofland. Het ging om meer dan 8.000 zwart-witnegatieven en enkele honderden losse foto's uit de periode 1956-1970 waarin Hofland vooral voor het *Utrechtsch Nieuwsblad* fotografeerde. Dit materiaal is jarenlang op de plank blijven liggen, maar in de afgelopen tien jaar is er door medewerkers van Het Utrechts Archief hard gewerkt aan de ontsluiting van deze indrukwekkende collectie. Momenteel zijn meer dan 3.000 foto's van Hofland beschreven en gedigitaliseerd en via de beeldbank van het archief te bekijken. De foto's van Hofland geven een prachtig beeld van de bijzondere gebeurtenissen en het dagelijkse leven in en rond het Utrecht van de jaren zestig.

Fotograaf voor vele kranten

Laurens Hendrik ('Henk') Hofland werd op 14 juli 1909 geboren in het huis Goedestraat 116bis te Utrecht. Zijn vader was wisselloper bij de Bank Vlaer & Kol. Als 11-jarige begon Hofland te experimenteren met zijn eerste fototoestel, een boxje van f 1,50. Zijn 18e verjaardag in 1927 viel samen met het behalen van het diploma voor de Handelsdagschool. Op die dag vestigde hij zich als zelfstandig fotograaf en zijn eerste opdracht was een groepsportret van de geslaagden van zijn school. Dat was meteen een succes, want er volgden heel wat nabestellingen. In zijn eerste jaren als professioneel fotograaf werkte hij met name voor het vakblad *De Kleinveeteelt* waarvoor hij dieren fotografeerde tijdens pluimveetentoon-

Portret van Henk Hofland met zijn Linhof Technika loopbodemcamera, gefotografeerd door Roel Troost in 1972 die Hoflands werk voor het Utrechts Nieuwsblad in dat jaar overnam.

Wateroverlast in de zijsteeg van de Eligenstraat te Utrecht, ca. 1957.

□ ALLE FOTO'S BIJ DIT ARTIKEL ZIJN AFKOMSTIG UIT DE COLLECTIE BEELDMATERIAAL VAN HET UTRECHTS ARCHIEF.

L.H. Hofland

Utrechtse fotograaf van groot en klein nieuws

stellingen. Vanaf 1932 ging Hofland fotograferen voor het *Utrechtsch Dagblad* en het *Utrechtsch Nieuwsblad*. Aanvankelijk op de fiets, daarna met een bromfiets en later op een motor reed hij in de jaren dertig het hele land door en fotografeerde vele bijzondere gebeurtenissen, onder andere de opening van de Jamboree in Vogelenzang door Lord Baden-Powell in 1936.

Op 24 december 1936 trouwde Hofland met Amelia Beenen met wie hij zeven kinderen kreeg. In 1938 verhuisde het gezin naar Bad-

hoevedorp nadat Hofland een aanstelling had gekregen als chef fotograaf bij de KLM. Hij keerde echter binnen twee jaar terug naar Utrecht, want het werk bij de KLM was hem 'te rustig', ook al reisde hij veel naar het buitenland en zag hij tot tweemaal toe een vliegtuig voor zijn ogen crashen. Eind 1939 vestigde Hofland zich in het huis Boomstraat 9 te Utrecht, waar hij de rest van zijn leven zou blijven wonen. Tijdens de oorlogsjaren maakte Hofland pasfoto's voor valse persoonsbewijzen ('bui-

Expositie en agenda

In Het Utrechts Archief (Hamburgerstraat 28) is een kleine expositie ingericht met foto's van deze Utrechtse fotograaf. Te bezichtigen dinsdag t/m zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur (toegang gratis). Ook is er een bureauagenda 2011 verschenen met als thema *Utrecht rond de jaren '60* waarin een groot aantal foto's van Hofland afgedrukt is, naast werk van enkele andere fotografen. De agenda is voor €12,90 te koop bij het archief of te bestellen via de webwinkel: www.hetutrechtsarchief.nl/webwinkel.

ten onder het balkon, waar iedereen het kon zien') en moest hij ook een tijd onderduiken. Na de oorlog ging Hofland weer afwisselend voor Utrechtse kranten fotograferen: het *Nieuw Utrechts Dagblad*, de Utrechtse editie van *Het Vrije Volk* en het *Utrechtsch Nieuwsblad*, waarbij zijn zoon L.H. Hofland jr. hem regelmatig assisteerde. Daarnaast was Hofland de vaste fotograaf van de studentenvereniging Unitas, fotografeerde hij voor Veilig Verkeer Nederland, de Steenkolen Handelsvereniging, het Leger des Heils

en had hij talloze losse foto-opdrachten. Het onregelmatige leven en de soms heftige gebeurtenissen waarmee Hofland als persfotograaf geconfronteerd werd, in combinatie met zijn ervaringen uit de Tweede Wereldoorlog, eisten op een gegeven moment hun tol. In 1972 stopte Hofland op doktersadvies met zijn werk als fotograaf. Hij overleed op 18 maart 1987 te Utrecht.

Betrapper van de tijdgeest

In de door het Gemeentearchief aangekochte foto's van Hofland wisselen groot en klein nieuws elkaar af. Dramatische gebeurtenissen ontsnapten niet aan de lens van Hofland: de watersnoodramp in Zeeland van 1953, de treinramp bij Harmelen in 1962, het ontplofte munitieschip in de Kernhaven op 12 juni 1967, vele branden

▲ Een repetitie van fanfarekorps Aurora in het oefenlokaal aan de Hopakker te Utrecht, 6 augustus 1968.

◀ Een confrontatie tussen een Volkswagen Kever en een stadsbus van het GEVU op de hoek van de Jan van Galenstraat en de Alexander Numankade te Utrecht, 21 oktober 1967.

Kenmerkend aan het werk van Hofland is dat hij een echte 'mensenfotograaf' was. Als het even kan, staan er vele, soms zelfs tientallen personen op zijn foto's. De ene keer poserend, de andere keer terloops en soms lijken de personen gearrangeerd als in een scène van een theaterstuk met veel figuranten. Het zijn met name dit soort foto's die een levendig sfeerbeeld geven van de jaren vijftig en zestig en zich duidelijk onderscheiden van het werk van Hoflands collega's, die zich vooral op objecten of slechts op de hoofdpersonen richtten.

en nog veel meer auto-ongelukken. De politiestationer stond voortdurend aan in huize Hofland, vaak tot ergernis van de familieleden. Tussen al deze rampen door leek Hofland een tegenwicht te vinden in het 'kleine nieuws', zoals jubilea en openingen, maar vooral ook alledaagse gebeurtenissen die de gemoedelijkheid van de jaren zestig lijken te bevestigen: schoolkinderen die voorgelezen worden op een braakliggend terreintje, een kleuterjuf die gaat trouwen, een fanfarekorps in zijn oefenlokaal. Ondertussen broeide het ook in de stad: studenten kwamen in opstand, er werd gestaakt bij Werkspoor en het alsmear toenemende verkeer in en rond de stad liep helemaal vast. Al deze gebeurtenissen werden door Hofland met gevoel voor de tijdgeest fotografisch gedocumenteerd.

▲ Een voddenman met paard en wagen, vermoedelijk op de Groenekanseweg te Groenekan, 1968.

► Een samenkomst van de leden van de afdeling Utrecht van de Nederlandse Jeugdbond ter bestudering van de Geschiedenis in de werfkelder bij het huis Nieuwegein 37 te Utrecht, oktober 1968.

◀ Kinderen op de glijbaan aan de Stephensonstraat te Utrecht, 27 september 1965.

▼ De inzegening door kardinaal Alfrink van de Wederkomst des Herenkerk (Marco Pololaan 113) te Utrecht, 30 augustus 1965.

Ouder werk grotendeels verdwenen

De in 1973 door het Gemeentearchief aangekochte negatieven bestrijken dus alleen de laatste periode van Hoflands carrière als fotograaf. Van de periode vóór 1956 zijn bij Het Utrechts Archief slechts een kleine 100 foto's bekend. Het is interessant te achterhalen waar zich nog oude foto's van Hofland bevinden. Zelf bewaarde hij geen afdrukken en tot in de jaren vijftig fotografeerde hij voornamelijk op glasplaten, die destijds vanwege ruimtegebrek al vernietigd zijn. De fotoarchieven van de verschillende kranten waarvoor Hofland fotografeerde zijn inmiddels ook opgeschoond of verspreid en zoekgeraakt, maar zo nu en dan druppelt er via aanwinsten nog onbekend werk van hem bij Het Utrechts Archief binnen. Wie weet wat er in de toekomst nog boven water komt.

Bronnen en literatuur

- Aantekeningen van L.H. Hofland uit de jaren zeventig en mondelinge informatie van de familie Hofland.
- 'Henk Hofland: 40 jaar met veel plezier op jacht', in: *Het Vrije Volk* (editie Utrecht) 12 juli 1967.
- 'Henk Hofland: 40 jaar platen', in: *Utrechtsch Nieuwsblad* 12 juli 1967.
- 'Henk Hofland begint leven zonder donkere kamers', in: *Utrechtsch Nieuwsblad* 3 juni 1972.